

# Gümrük ve Transit İşlemleri



Dr. Öğr. Üyesi Emre İpekçi

# Ders İçeriği

- ✓ Gümrük İşlemlerinin Tanımı, Kapsamı, Dayanağı ve Tarafları
- ✓ Gümrük İşlemleri ve Aşamaları
- ✓ Gümrük Rejimleri ve Temel Unsurları
- ✓ Gümrük İşlemlerinde zellik Taşıyan Konular
- ✓ Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri
- ✓ Diğer Gümrük Rejimleri
- ✓ Gümrük Uyuşmazlıkları ve zm Yolları

## **Türkiye'de Gümrük Mevzuatının Hukuksal Yapısı**

Türkiye'de Gümrük Mevzuatı en geniş haliyle gümrük ve gümrüklemeyle ilgili tüm hukuki düzenlemeleri kapsar.

Bu bağlamda Gümrük Mevzuatının ilişkili olduğu hukuksal çerçeve şu düzenlemelerden oluşur:

## Türkiye’de Gümrük Mevzuatının Hukuksal Yapısı

- İlgili Kanunlar
- İlgili Yönetmelikler
- Gümrük Genel Tebliğleri
- İlgili Genelgeler
- Gümrük Tarife Cetveli
- Tasarruflu Yazılar
- Dönemin ilgili Bakanlar Kurulu Kararları (CHS ile Cumhurbaşkanlığı Kararları)
- Gümrük Mevzuatını Doğrudan İlgilendiren Uluslararası Sözleşmeler
- Dış Ticaret Mevzuatı

## Gümrük Mevzuatıyla İlgili Kanunlar

- Gümrük Mevzuatına yönelik temel kanun Gümrük Kanunu'dur.
- 5 Şubat 2000 tarihine kadar yürürlükte olan 1615 Sayılı Gümrük Kanunu, söz konusu tarihte yürürlükten kaldırılarak, 4458 Sayılı Gümrük Kanunu bugünkü hukuksal yapıda yerini almıştır.
- 4458 Sayılı Gümrük Kanunu 27 Ekim 1999 tarihinde kabul edilmesine rağmen, 5 Şubat 2000 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 18 Haziran 2009 tarihinde yürürlüğe giren 5911 Sayılı Kanun'la bazı maddeleri değişikliğe uğramıştır

## Gümrük Mevzuatıyla İlgili Kanunlar

4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun genel olarak içeriği aşağıdaki ana başlıklardan meydana gelmiştir. Bunlar:

- Amaç, kapsam ve temel başlıkların açıklandığı genel hükümler,
- Kişilerin hak ve yükümlülüklerine yönelik çeşitli hükümler,
- Gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımlara yönelik hükümler
- Gümrük yükümlülüğüne yönelik hükümler,
- Diğer hükümler,
- Cezalar ve İtirazlar

## Gümrük Mevzuatıyla İlgili Kanunlar

Yukarıda genel olarak içeriği açıklanan 4458 Sayılı Gümrük Kanunu, Gümrük Mevzuatını düzenleyen tek kanun değildir. Yine Gümrük Mevzuatını doğrudan ilgilendiren çeşitli kanuni düzenlemeler de vardır. Söz konusu düzenlemelere aşağıdaki kanunlar örnek verilebilir:

- 492 Sayılı Harçlar Kanunu,
- 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu,
- 474 sayılı Gümrük Giriş Tarife Cetveli Hakkında Kanun,
- 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu,
- 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu,
- 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu,

## Gümrük Mevzuatıyla İlgili Kanunlar

- 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu,
- 3516 Sayılı Ölçüler ve Ayar Kanunu,
- 3577 Sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun,
- 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun,
- 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu,
- 4888 Sayılı Damga Vergisi Kanunu,
- 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu,
- 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu



## Türk Gümrük Mevzuatıyla İlgili Yönetmelikler

Gümrük Mevzuatına yönelik temel yönetmelik **Gümrük Yönetmeliği**'dir. 31 Mayıs 2002 tarihinde 24771 sayıyla yayımlanan Resmî Gazetenin yayımlanmasından bir ay sonra yürürlüğe girmiştir. 13 ana kısımdan meydana gelen Gümrük Yönetmeliği, konuyla ilgili temel yönetmeliktir.

Bu yönetmeliğini ana kısımları başlıklar itibariyle şu şekildedir:

## Türk Gümrük Mevzuatıyla İlgili Yönetmelikler

- Amaç, kapsam ve temel başlıkların açıklandığı genel hükümler,
- Gümrük vergileriyle eşya ticareti konusunda ön görülen diğer önlemlerin uygulanmasını açıklayan ilgili hükümler,
- Taşıtların kontrolü ile Gümrük bölgesine getirilen eşya Gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma konu olana kadarki uygulamaları açıklayan hükümler,
- Gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanımları açıklayan hükümler,
- Türkiye Gümrük bölgesinden çıkan eşyalara yönelik hükümler
- Özellikli faaliyetleri açıklayan hükümler,
- Sınır ticaretine yönelik hükümler,
- Diğer Gümrük işlemlerini açıklayan hükümler

## Türk Gümrük Mevzuatıyla İlgili Yönetmelikler

- Gümrük yükümlülüğüne açıklık getiren hükümler
- Yukarıda açıklanan konular dışındaki diğer hükümler,
- Cezalara yönelik hükümler,
- İtirazlara yönelik hükümler.

## Gümrük Mevzuatı ve Gümrük Tarife Cetveli

**Gümrük Tarife Cetveli** kavramı öncelikle **Dünya Gümrük Örgütü**nün oluşturduğu ve uluslararası ticarete konu malların sınıflandırılmasında kullanılan bir sistemdir.

**Uyumu Sağlanmış Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi**

**Eşya Kodu**

**Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu**

Bu sınıflandırma sisteminin **temel amacı**, dünya ticaretine konu olan malların tanımlanmasını Dünya Gümrük Örgütüne üye olan tüm ülkeler arasında tek düzen içerisinde ve yeknesak olarak gerçekleştirilmesini sağlamaktır.

Gümrük İşlemlerinin Tanımı, Kapsamı, Dayanağı ve Tarafları

## Gümrük Mevzuatıyla İlgili Gümrük Genel Tebliğleri

İlgili kanun ve yönetmeliklerde yapılan değişiklikleri bildiren ve nasıl uygulanacağını açıklayan hukuki metinlerden olan ***Gümrük Genel Tebliğleri*** Türk Gümrük Mevzuatında önemli bir yer tutar

## Gümrük Mevzuatıyla İlgili Genelgeler

Gümrük Mevzuatında ilgili kanun ve yönetmeliklerin uygulanmasında yol gösterici ve aydınlatıcı işlev yüklenen genelgeler önemli yer tutarlar. Türkiye'de Gümrük Mevzuatına yönelik genelgeleri Ticaret Bakanlığına bağlı ilgili Genel Müdürlükler yayımlar. Genelgeler konuyla ilgili uygulamaların nasıl gerçekleştirileceğini en ince detaylarına kadar izah eder.

Gümrük İşlemlerinin Tanımı, Kapsamı, Dayanağı ve Tarafları

## **Gümrük Mevzuatıyla İlgili Dönemin Bakanlar Kurulu Kararları**

CHS'den Öncesine İlişkin Düzenlemeler:

Gümrük işlem ve süreçlerine yönelik, çeşitli konularda ve tarihlerde dönemin Bakanlar Kurulunun almış olduğu ilgili kararlar da Türkiye'de Gümrük Mevzuatının bir başka boyutunu oluşturur.

Gereksinim duyulması halinde Bakanlar Kurulunun toplanarak almış olduğu ilgili kararlar, Cumhurbaşkanı'nın onayından sonra Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girer

## **Gümrük Mevzuatıyla İlgili Tasarruflu Yazılar**

Gümrük Mevzuatındaki Tasarruflu Yazılar genelgelere benzer bir şekilde Ticaret Bakanlığına bağlı ilgili Genel Müdürlükler tarafından yayımlanır.

Tasarruflu yazılar, genelgelere benzemekle birlikte daha kısa hukuki metinler olup genel veya özel olarak ilgili konuda birimlere uygulamaya dönük talimatlar vererek yönlendirme yapar.



## **Gümrük Mevzuatını Doğrudan İlgilendiren Uluslararası Sözleşmeler**

Gümrük Mevzuatı sadece iç hukuki düzenlemelerden oluşan metinler içermez.

Bunlara ek olarak Gümrükler ve Gümrük işlemleriyle ilgili Türkiye'nin de içinde olduğu bazı uluslararası örgütler veya yapılanmalar, Türkiye'de Gümrük Mevzuatını da etkileyebilmekte ve Gümrük Mevzuatı kapsamında kabul görmektedir.

## **Gümrük Mevzuatı ve Dış Ticaret Mevzuatı**

Gümrük Mevzuatı ağırlıklı olarak iç hukuki düzenlemeler ile şekillenirken Dış Ticaret Mevzuatı ağırlıklı olarak dış hukuki düzenlemeler ile şekillenirler.

Dış Ticaret Mevzuatındaki bazı düzenlemeler doğrudan veya dolaylı olarak Gümrük Mevzuatını da ilgilendirebilmektedir.

### **Gümrük Birliği Anlaşması**

### **Pan-Avrupa Akdeniz Menşe Kümülasyonu**

## Gümrük İşlemlerinin Tarafları ve Gümrük Rejimleri

**Gümrük Rejimi:** Gümrük mevzuatı çerçevesinde belirlenen kurallar, usuller, ilkeler, esaslar ve düzen içerisinde, gümrük idaresinin gümrüğe konu olan faaliyetle ilgili gerçekleştirdiği yürütme ve uygulamaların tamamına denir.

- İhracat Rejimi
- Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi
- Dahilde İşleme Rejimi
- Hariçte İşleme Rejimi
- Gümrük Antrepo Rejimi
- Transit Rejim
- Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi
- Serbest Bölge ve Tarafları
- Sınır Ticareti ve Tarafları

## İhracat Rejimi ve Tarafları

Türkiye içerisinde ise Gümrük Mevzuatına göre İhracat Rejiminde genel olarak taraflar şunlardır;

- İhracatçı
- Dolaylı Temsil Durumunda Gümrük Müşaviri
- İhracatçı Birliği
- Gümrük İdaresi
- Taşıyıcı İşletme

## **Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi ve Tarafları**

Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi kesin ve bedelli ithalatın uygulanmasından oluşur. Bu noktada İthalat kavramı işletmelerin dış alemden gerçekleştirdikleri tedarikleme çalışmalarıyla ilişkili bir faaliyettir.

## Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi ve Tarafları

Türkiye içerisinde Gümrük Mevzuatı kapsamında Serbest Dolaşıma Giriş Rejiminde genel olarak taraflar şunlardır;

- İthalatçı
- Dolaylı Temsil durumunda Gümrük Müşaviri
- Gümrük İdaresi
- Taşıyıcı İşletme

## Dahilde İşleme Rejimi ve Tarafları

Dahilde İşleme Rejimi (DİR) ekonomik etkili bir Gümrük rejimi olup, **ihracatın teşvik** ve **geliştirilmesi** kapsamında değerlendirilmelidir. **EKONOMİK ETKİLİ**

Taraflar:

- İthalatçı
- Ticaret Bakanlığı
- Dolaylı temsil durumunda Gümrük Müşaviri
- Gümrük İdaresi
- Taşıyıcı İşletme

## Hariçte İşleme Rejimi ve Tarafları

**Ekonomik etkili** bir diğer rejim de Hariçte İşleme Rejimidir.

Serbest dolaşımdaki eşyanın işlenmek, tamir edilmek veya yenilenmek üzere geçici olarak ihraç edilmesi ve işlem görmüş ürünün tam ve kısmi muafiyetten yararlanarak serbest dolaşıma girmesinin sağlanması ile ithal edilen işlem görmüş ürünlerin aynısının veya benzerini üreten Türkiye'deki üreticilerin temel ekonomik çıkarlarının olumsuz etkilenmemesi kaydıyla ihraç eşyasının satışının teşvik edilmesidir.



## Gümrük Antrepo Rejimi

**Gümrük Antrepo Rejimi;** İthalat vergilerine ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmamış ve serbest dolaşıma girmemiş eşya ile gümrük antreposuna alınması halinde ihracata yönelik önlemlerden yararlanabilecek serbest dolaşımda bulunan eşyanın, gümrük antreposuna konulmasına ilişkin hükümleri içermektedir.

### Genel Antrepo - Özel Antrepo

**A**

**C**

**B**

**D**

**E**

## Transit Rejimi ve Tarafları

Serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın veya serbest dolaşımdaki malın ihracata yönelik gümrükleme işlemlerinin bir iç gümrükte yapılmasına rağmen, Türkiye Gümrük Bölgesini terk etmesine yönelik olarak veya malların gümrük idareleri arasında hareket idaresinden varış idaresine taşınmasını ve bu taşıma sürecinde gümrük, özel tüketim vergileri, KDV ve diğer sorumlulukların askıya alınmasını sağlayan gümrük rejimi

- Asıl Sorumlu
- Hareket Gümrük İdaresi
- Varış Gümrük İdaresi

## Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi

Ekonomik etkili bir diğer rejim de **Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimidir.**

Tarafları:

- İhracatçı
- Yetkili Gümrük Kapısı
- Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri
- Dolaylı Temsil durumunda Gümrük Müşaviri

## Özet Beyan

İstisnai durumlar dışında Türkiye Gümrük Bölgesini terk edecek mallar veya Türkiye Gümrük Bölgesine girecek ve Türkiye Gümrük Bölgesinde hareket edecek olan eşyalar için taşıyıcı işletmeler **Özet Beyan** vermekle mükelleftir.

**Özet Beyan**, gümrük işlemine konu olan malın, ilgili temel gümrük rejimine tabi tutulmadan önce taşıyıcı işletme veya temsilcisi tarafından yapılması gereken bir gümrük işlemi şeklinde tanımlanabilir.